

Polariseringen kan inte informeras bort

Svenska Dagbladet den 10 juni 2023

Itakt med att polariseringen mellan höger och vänster tilltar i samhället så ökar också behovet av att förstå varför det sker, och vad som kan göras åt det. Mot den bakgrunden bjöd OECD in mig, och ett tiotal andra akademiskt eller politiskt bevandrade personer för att, inom ramen för en så kallad expertgrupp, fundera på saken.

Därför genomförde jag för någon månad sedan en enkätundersökning om polarisering. Ungefär 900 amerikaner fick bland annat svara på huruvida de uppfattar att polariseringen i samhället ökar eller minskar (de sa sig se en ökning) och om de tycker att politisk polarisering är ett samhällsproblem (det gör de). En tredjedel av mitt urval bestod av amerikaner som beskriver sig som "vänster", medan en tredjedel var "höger". Resterande tredjedel utgjordes av "moderates" (alltså personer i mitten på den politiska skalan).

Det är inte ens fel att två träter, säger ordstävet. Men tror vi faktiskt på det? Nej, åtminstone inte majoriteten i min studie. För på frågan om vilken av politikens sidor som bär huvudansvaret för polariseringen menade de som själva står till höger att det är vänstersidans fel, medan de till vänster ansåg att det är högresidans fel (de i mitten såg båda sidor som ungefär lika goda kålsupare). De som svarade på enkäten uttryckte vidare att bristande information och kunskap om hur samhället fungerar är en anledning till att polarisering uppstår. Och det förvånar förmodligen ingen att de till vänster tycker att högresidan är sämre informerad än andra, medan de till höger uttryckte den motsatta åsikten.

Från forskningen vet vi att det stämmer att vi människor härbärgerar en mängd missuppfattningar om samhället och hur det fungerar. (Dock finns det inget i den forskningen som tyder på att någon politisk sida generellt har mer felaktig information.) Det ledde till en idé från OECDs sida: Kanske kan mer information om hur samhället fungerar, leda till mindre polarisering?

Intuitivt känns det rimligt: med mer korrekt information borde väl grunden för ett sakligt, kompromissinriktat samtal bli starkare? De 900 amerikanerna som deltog i min studie höll med. Oavsett politisk tillhörighet menade de att bättre spridning av korrekt samhällsinformation borde kunna leda till minskad polarisering. Åtminstone i teorin.

Men när det kom till detaljerna om hur information faktiskt ska leda till minskad polarisering så svajar det ordentligt. Det visade sig att även om de flesta i studien tyckte att polariseringen huvudsakligen är den andra politiska sidans fel, och att den sidan också är den som har undermålig information, så tror de inte att människor vare sig till höger eller vänster är villiga att faktiskt ändra uppfattning. De uttryckte med andra ord en önskan om att alla skulle vara mer välinformerade, men de trodde inte att vare sig de själva eller de i den andra änden av det politiska spektrumet faktiskt skulle ta till sig informationen, om de fick den.

Rätt nedslående slutsatser, med andra ord. Och silverkanten på molnet – att både de till höger och de till vänster (och de i mitten) tror att mittenväljarna faktiskt är kapabla att ta till sig ny information

– känns otillräcklig. För särskilt långt lär det ju inte räcka – inte minst eftersom det knappast är mittenväljarna som är den främsta boven i polariseringsdramat. Bara att sätta på tänkarhatten igen alltså. För OECD-tjänstemännen, och för mig och alla andra i expertgruppen. Och för alla andra som börjar tröttna på polariseringen.

Johanna Möllerström